

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 03.01.2025

nr 8-1/25/40

Meie 07.02.2025

nr 1-12/9-2

Kutseseaduse muutmise väljatöötamiskavatsus

Kultuuriministeerium esitab kutseseaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsusele (VTK) järgmised märkused ja kommentaarid.

1. VTK-s toodud probleem nr 1 – kutsesüsteemi korraldus on ebaefektiivne. Selle lahendusena ühildatakse 25 OSKA ekspertkogu ja 14 kutsekoostamiskogu ülesanded ja luuakse 25 valdkondlikku ekspertkogu. Ekspertkogudesse kaasatakse valdkonna asjatundjad töökohtade loojate seast, koolidest ja riigiasutustest. Eelnõu koostamisel palume näha ette ka eriala- ja kutseühingute kaasamine.

2. VTK-s toodud probleem 2 – kutsestandardite koostamine on ajamahukas ning mitmed kutsestandardid on alakasutuses. VTK-s toodud lahenduse kohaselt kehtestatakse selged reeglid, et riiklikest vahenditest koostatakse kutsestandardid vaid reguleeritud kutsetele. Reguleerimata kutsealadele jäetakse võimalus kutsestandard välja töötada tasu eest.

Kultuuriministeeriumi valitsemisalas on osaliselt reguleeritud kutseid, mille andmine tuleneb rahvaraamatukogu seadusest (nõuded direktorile), spordiseadusest ja selle alusel antud kultuuriministri määrusest („Treeneri tööjõukulu toetuse määramise tingimused, sealhulgas nõuded spordialaliidule, spordiklubile ja spordikoolile ning selle omaosalusele, treeningrühmale ja treenerile, ning toetuse suuruse, jaotamise, tagasimaksmise ja tagasinõudmise kord“) ning kultuuriministri määrusest „Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetuse määramise tingimused ja kord“. Samamoodi on SA Kutsekoda andmete kohaselt osaliselt reguleeritud kutsena määratletud sisearhitekti ja maastikuarhitekti kutse (aluseks Eesti Arhitektide Liidu, Eesti Sisearhitektide Liidu ja Eesti Maastikuarhitektide Liidu kolmepoolne kokkulepe, mille kohaselt kutsestandardis kirjeldatud pädevuse ulatuses võib projekti allkirjastada ka sisearhitekt või maastikuarhitekt).

Kõigepealt palume täpsustada, kas reguleeritud kutsete all mõistetakse VTK-s toodud muudatuste kontekstis ka osaliselt reguleeritud kutseid. Eeldame, et seda on nii mõeldud ja peame seda vajalikuks.

Reguleerimata kutsealadele jäetakse võimalus kutsestandard välja töötada tasu eest. Kalkulatsioonina tuuakse ühe kutsestandardi koostamise, uuendamise ja registreerimise hinnaks riigile ligikaudu 5000 eurot standardi kohta.

Muinsuskaitse valdkonnas ehk kutsealal restaureerimine-konserveerimine on kaks kutsegruppi-arhitektuuripärandi spetsialist (kutse on 34 isikul, peamiselt tase 6) ja konservator (kutse on 139 isikul, peamiselt tase 6). Kumbki kutse ei ole VTK mõistes reguleeritud kutse. Kuigi

muinsuskaitseaduse järgi peab mälestistel tööde tegemiseks olema pädevus (kutse või pädevustunnistus), saab valdkonnas tegutseda ka ilma kutseta, omades ainult pädevustunnistust.

Kultuuriministeerium on saanud VTK kohta tagasisidet oma haldusalast. Leitakse, et keeruline on leida valdkonda, mis jõuaks reguleerimata kutsete andmist ise täielikult ülal pidada ja see ei pruugi toimima hakata. See tähendaks paratamatult väiksema turunõudlusega kutsete väljaandmise lõppemist ja see ei ole hea lahendus.

Kutsete süsteem annab võimaluse rahvusvahelisel turul tegutsemiseks, sest nt muinsuskaitseaduses toodud pädevustunnistuse süsteem reguleerib vaid riigisisest tegutsemist valdkonnas. Samas on hetkel pädevustunnistuse saamine kutsest oluliselt lihtsam ja odavam, seega eelistatakse valdkonnas tegutsemiseks kutse taotlemise asemel pädevustunnistust. Muinsuskaitse valdkonnas leitakse, et kaduda võivad ka kutsed pottsepp-restaauraator ja plekksepp-restaauraator, kuna pädevustunnistuste alusel on neil soodsam tegutseda.

Kutsestandardeid ei tuleks väärtustada ainult selle järgi mitu kutsetunnistust on standardi alusel väljastatud. Näiteks raamatukoguhoidja (RKH) tase 8 ongi standard, mille alusel saab kutset taotleda ainult laiade teadmistega tippspetsialist (-juht). Ka maastikuarhitekti valdkonnas ei pruugi igal aastal olla kutse taotlejaid, sest valdkond on kitsas ja seal tegutsevaid isikuid vähe.

Raamatukoguhoidja kutseid on välja antud 1119. Sellest nähtub, et raamatukogu töötajate hulgas on oma oskuste ja teadmiste tõendamine oluline protsess. Erialaliidud on oma erialal teinud koostöös kutsekojaga head tööd ning kirjeldanud kompaktselt oma valdkonna/kutse tööülesandeid ning vastaval kutsealal tegutsemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit. Kutsestandard on aluseks taseme- ja täienduskoolituse õppeprogrammide loomisel.

Kokkuvõtvalt: palume probleemile nr 2 pakutud lahendust veelkord kaaluda, sest peame valdkonnast saabunud tagasiside põhjal VTK-s pakutud lahendust problemaatiliseks. Leiame, et suure tõenäosusega tekib olukord, kus reguleerimata kutsete kutsestandardeid ei uuendata, kuna need on kutseandjale ja seega ka kutsesaajale liiga kulukad. Samas on riigil huvi, et valdkondades (nt muinsuskaitse, rahvaraamatukogud) tegutseksid jätkuvalt vastava pädevusega isikud. Seaduse eelnõu koostamisel võiks hinnata mõju nendele ettevõtlusvaldkondadele, kus kutsetegevus ei ole reguleeritud, kuid pädevus tegutsemisel on nõutud. Senine kogemus on näidanud, et turupõhist nõudlust kutsetele valdkonnas pigem ei teki, eelduseks on riiklikud regulatsioonid valdkonnas tegutsemiseks. Sooviksime saada vastuseid, kuidas tagatakse reguleerimata kutsete areng olukorras, kui valdkond ei soovi ega pea vajalikuks kutsestandardi väljatöötamisse investeerida, samas kui tarbija huvides on, et teenust või avalikku teenust osutaks pädevad töötajad.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Reesi Sild 628 2381 reesi.sild@kul.ee

Ülle Talihärm 628 2244 ulle.taliharm@kul.ee

Johanna Jõekalda 628 2207 johanna.joekalda@kul.ee